

**Kliimaministri määruse „Majandus- ja taristuministri 3. märtsi 2023. a määruse nr 13
„Korterelamute energiatõhususe toetuse tingimused“ muutmise“
eelnou seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel.

Määrus on koostatud kliimaministri määrusena kuna peaministri 19.04.2023. a korralduse nr 25 „Ministrite pädevus ministeeriumi juhtimisel ja ministrite vastutusvaldkonnad“ punkti 4 kohaselt kuulub elamumajandus kliimaministri vastutusvaldkonda.

Eelnõu eesmärk on toetuse maksmist puudutavate sätete täpsustamine. Muudatus on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusega nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*). Kavandatavad muudatused on tehnilised.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostas ning keeletoimetuse tegi Kliimaministeeriumi ehituse ja elukeskkonna osakonna peaspetsialist Kaie Kunst (tel: 625 6366, e-post: kaie.kunst@kliimaministeerium.ee). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (tel: 6262948, e-post: rene.lauk@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest punktist.

Punkti 1 muudatusega täiendatakse sätet viitega ühendmääruse § 27 lõike 1 punktile 2.

Kehtiva määruse § 29 lõike 2 kohaselt makstakse toetus välja tegelike kulude alusel vastavalt ühendmääruse § 27 lõike 1 punktile 1 ehk lubatud on täielikult tasutud kuludokumentide esitamine toetuse makse taotlemisel. Osaliselt tasutud kuludokumente esitada ei ole lubatud. Selline piirang on ekslikult sätestatud ning õigusakti andja tahe on olnud muudatusele vastav. Korterelamute finantseerimine toimub selliselt, et riskide maandamiseks tasutakse kõigepealt kulud omavahenditest (laen) ning alles seejärel makstakse välja toetus.

Täpsustatud regulatsiooni kohaselt on toetuse saajale tagatud nii osaliselt kui täielikult tasutud kuludokumentide esitamise võimalus. Arvestades, et omafinantseering tuleb toetuse saajal tagada abikõlblike kulude selles osas, mida toetusest ei hüvitata, mitte kogu projekti eelarve osas, on kavandatav täpsustus oluline tagamaks toetuse väljamaksete tegemise võimalikkust ja toetuse eesmärkide saavutamist.

Punkti 2 muudatusega sätestatakse määruses ettemakse saamise võimalus sõnaselgelt, kuigi määruse § 29 lõikes 6 sätestatu on juba olemuselt ettemakse teostamine.

Ettemakse tegemise otsuse võib teha jooksvalt projekti elluviimise käigus. Toetuse saajal tuleb tõendada ühendmääruse § 30 lõikes 3 nimetatud tähtaja, s.o 15 kalendripäeva sees arvates ettemakse tegemisest, ettemakse edasikandmist teenuseosutajale, esitades selleks asjakohase maksekorralduse.

Rekonstrueerimissektori toimimiseks on oluline säilitada tehtavate väljamaksete arv, mis aitab tagada ettevõtjate rahavoogude sujuvust, rekonstrueerimisprojektide õigeaegset valmimist ja katta kohustusi, sh kohustusi allhanke partnerite ees. Ettemakse on lubatud rekonstrueerimisel eeltoodetud elementide kasutamisega, kus krediidi- või finantseerimisasutus ei pruugi ehitustöid finantseerida olukorras, kus fassaadielemendid on toodetud, kuid neid ei ole veel hoonele paigaldatud. Tehnoloogilise lahenduse kiireks turule toomiseks on vajalik toetuse väljamaksmise paindlikkus selliselt, et kuni 40% toetuse summast väljastatakse ehitusprotsessi alguses ning ülejäänud osa pärast omafinantseeringu kasutamist.

Punktiga 3 täiendatakse määrust rakendussättega, mis võimaldab kohaldada kavandatavaid muudatusi alates 10. aprillist 2023. a taotluse esitanud isikutele. Muudatustel on tagasiulatuvi mõju.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 12 sätestab üldise võrdsuspõhiõiguse ja diskrimineerimiskeelu. See tähendab, et ilma mõistliku ja asjakohase põhjendusega ei tohi isikuid erinevalt kohelda. Võrdselt tuleb kohelda võrreldavaid grappe.

Praegu on võrreldavateks gruppideks ühelt poolt isikud, kes on kehtiva määruse alusel taotluse esitanud ja need, kes taotlust ei esitanud, kuid oleks taotluse esitanud siis, kui väljamaksete regulatsioon oleks olnud selline, mille kohaselt oleks lubatud ka osaliselt tasutud kuludokumentide esitamine.

Kehtiva määruse tingimustes on rekonstrueerimistööde läbiviimiseks võimekad korteriühistud juba taotlused esitanud, neid on palju rohkem, kui toetuse andmise eelarvest on taotlusi võimalik rahuldada. Ei saa pidada tõenäoliseks, et üksnes väljamaksete ekslik regulatsioon on saanud takistuseks toetuse taotluse esitamisele. Teisiti öeldes on olemas kaks grappi, kellest ühe puhul on teada nende võimekus rekonstrueerimistööde läbiviimiseks ja teine grapp, kelle puhul selline võimekus teada ei ole. Üks isikute grapp on oma võimekust ja valmisolekut näidanud, teine seda teinud ei ole. Seega ei ole tegemist olemuslikult võrreldavate isikute grappidega ja neid on õiguspärane erinevalt kohelda.

Lisaks on mainitud kahe grapi erinevaks kohtlemiseks legitiimne eesmärk. Mõistlikuks ja asjakohaseks põhjenduseks on avalik huvi viia ellu toetuse andmise eesmärgid. See on oluline tagamaks Vabariigi Valitsuse heakskiidetud hoonete rekonstrueerimise pikaajalise strateegia elluviimine. Samuti on oluliseks legitiimseks eesmärgiks raha otstarbekas ja säästlik kasutamine ning menetluse efektiivsus. Alternatiiviks kavandatavale kohaldamisalale on uue taotlusvooru korraldamine. Protsesside edasilükkamine ja kordamine tekitab olemasolevates toetuse saajates nende õigustatud ootuse petmist ja usaldamatust riigi kui partneri suhtes.

Määruse muudatused ei ole toetuse andmise tingimusi kui tervikut silmas pidades otsustava tähtsusega, tegemist sisuliselt vea parandamisega, ja uue taotlusvooru korraldamisega kaasnev

kahju võib osutada suuremaks, kui sellest saadav kasu, mistõttu on erinevate gruppide erinev kohtlemine ka vajalik, sobiv ja mõõdupärane.

Korterelamu rekonstrueerimise soovi ja selle läbiviimise võimekusega korteriühistud on taotlused esitanud, arvestades nende õigustatud ootusi, on vajalik ka nimetatud isikute grupiga edasi minna.

Valitud lähenemine on sobiv, kuna uue taotlusvooru avamine seaks ohtu toetuse andmise eelarve tähtaegse kasutamise ja võiks põhjustada projekti ebaõnnestumist. Alternatiivina uue taotlusvooru läbiviimine ei oleks olemasolevate toetuse saajate huve silmas pidades sobiv lahendus.

Määruse muutmine on mõõdupärane, kuna rekonstrueerimise kogu regulatsiooni arvesse võttes on tehtavad muudatused väikesed ja riive, mida kujutab endast määruse muudatuste eelsete toetuse taotlejate kõrvalejätmine, on vähene. Arvestada tuleb proportsiooni, et uue taotlusvooriga kaasnev ajakulu võib tähendada kogu projekti ebaõnnestumist. Muudatused on samuti etteulatuvad, st et järgmistes taotlusvoorudes on muudatuste eelsetele hüpoteetilistele toetuse taotlejatele tagatud toetuse taotlemise õigus ja võimalus.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43) ja määrusega (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk 60–93).

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamisega ei kaasne olulist sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, majandusele, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele vms otsest või kaudset olulist mõju. Määruse muudatusega täpsustatakse määruse regulatsiooni õigusselguse tagamise eesmärgil.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid lisakulusid ega -tulusid ega täiendavaid tegevusi kohaliku omavalitsuse üksustele ega riigile.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine ja huvirühmade kaasamine ning avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu Rahandusministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele koostöölastamiseks.

Eelnõud ei saadetud mitteametlikule koostöölastamisele kuna muudatused on tingitud ekslikust sõnastusest ning ei muuda toetuse väljastamise põhimõtteid ega sea uusi tingimusi. Tegemist on tehnilise muudatusega, mis võimaldab toetust välja maksta vastavalt õigusakti andja tahtele ning turu vajadusele. Tegemist on kiireloomulise muudatusega kuna väljamaksetaotlused on juba laekunud ja esitamisel ning toetuse saaja kohustused, mida omafinantseeringust ei ole võimalik katta, on tekkinud.